

Относно:

Дисертационен труд под заглавие:

„Модели на управление на туристически дестинации на местно ниво в България” с научен ръководител доцент д-р Мариана Асенова,

за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в професионално направление 4.4 Науки за Земята, научна специалност „География на рекреацията и туризма“ на докторант Гергана Тихомирова Тончева към катедра „География на туризма“ на Геолого-географския факултет към Софийския университет „Св. Климент Охридски“

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент д-р Боян Йорданов Кулов, секция „Икономическа и социална география“, департамент „География“, Национален институт по геофизика, геодезия и география при Българската академия на науките, член на Научното жури

Постъпилата документация е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

По отношение на обема (общо 178 страници, включващи 20 таблици, 81 фигури, библиография от 65 заглавия на кирилица и 57 заглавия на латиница и две приложения - анкети) и структурата, дисертационният труд и авторефератът съответстват на изискванията на Закона и Правилника на обучаващата

организация, както и на спецификата на изследваната тема. Въпреки много удачния списък със съкращенията, в съдържанието такива не трябва да се допускат, още повече, че този списък е поставен след него. Някои от подзаглавията би трябвало да се прецизират от гледна точка на смисловата им същност (напр. „3.1. Интегриран в общинската администрация“, „Множество в управлението“ на стр. 36, „1.2.1. Модел на изследването“ и други). Ползването на чужди езици представлява огромно предимство във всяко научно изследване, но то изисква влагане на още по-голямо внимание върху смисловата точност при превода. Представянето на ползваните литературните източници отговаря на библиографските изисквания.

Въведението започва с неаргументирано определение на туристическата дестинация като „мястото, където се осъществява туристическото преживяване“, което изглежда малко опростено и ограничаващо. Определено би могло да се твърди обаче, че това преживяване започва далеч преди мястото на създаването на основния туристически продукт и дори продължава след него. По-нататък в текста – в първа глава – се описват достатъчно подробно, въз основа на литературни данни, различни мнения по този въпрос, но отново липсва ясно изразено становище на автора, което да включва и вече немалкия му емпиричен опит. Смятам, че по време на защита на този труд би било подходящо да чуем едно обосновано авторско определение за туристическа дестинация. Възниква и още един методически въпрос във връзка с „гръбнака на туристическата индустрия“: Общините без „регистрирана леглова база“ (стр. 44) не притежават ли туристически дестинации и не биха ли могли да представляват такива?

Във въведението е направен кратък, но достатъчно съдържателен литературен обзор на различни аспекти на изследваната тематика. Предметът, обектът и целта на изследването са коректно определени. Що се отнася до целта, би могло ясно да се уточни също така и гледната точка, както и основният

критерий или, ако е необходимо, група критерии, които авторът на това конкретно изследване използва при прегледа и оценката на предимствата и недостатъците на идентифицираните модели на управление. Повечето от тези елементи са принципно споменати, както в самото въведение (например: устойчивост, конкурентоспособност на общините), така и в първа глава, но изричното им свързване с формулирането на целта на конкретното проучване би улеснило анализа и оценката на различните модели. Обектът на изследване би могъл да се конкретизира. Някои изследователски задачи (като втора и трета) биха могли да се формулират по-добре, но, като цяло, комплексът от задачи позволява постигането на целта на проучването. Методиката на изследване е също правилно подбрана, с оглед на изпълнението на поставените задачи. Използваните методи, включително тези за реализация на анкетно проучване и работа на терен, както и обработката на данните и анализа на резултатите, са описани в нужната дълбочина и подробно обосновани. Докторантът изглежда е употребил твърде свободно израза „правен анализ“, който прави с цел идентификация на възможните форми на управление на дестинации на местно ниво в България. Струва ми се, че колегите юристи биха имали разбираеми съображения относно едно такова твърдение в разглеждания труд. Приложените въпросници са много добре обмислени, дават възможност за набиране на много голям обем информация и заслужават висока оценка.

Дисертацията е просто и ясно структурирана основно в три глави. Между впрочем, първата глава неправилно, според мен, включва в названието си термина „методологични“ основи. Забележката се отнася също и до точка 1.2 от същата глава. Както редовно се подчертава в подобни случаи от немалко колеги, на български език съществуват два термина „методика“ и „методология“, които съществено се различават по своето значение. Но в цялата първа глава прави чудесно впечатление отлично познаване на чуждата и българската литература във връзка с изследваните понятия. В същото време, твърде често параграфите

в текста завършват с името на цитирания автор. Повече авторски анализи и заключения, от които да личи мнението на докторанта по подробно описаните мнения и становища биха допринесли за качеството на работата. Прави отлично впечатление участието на автора в изследователския проект в подкрепа на докторанти на тема „Подходи за проучване на заинтересованите страни в изследванията на актуални проблеми в туризма” към Геолого-географския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, което очевидно е имало решаващо значение при работата на терен по отношение на провеждането на интервютата в дълбочина.

Втората глава изследва основополагащите аспекти и равнища на управлението на туризма в България, както и неговите актуални, и очаквани проблеми. Анализират се териториалните равнища и субекти на управление на туристическия отрасъл, неговите юридически и финансови рамки. На основата на резултатите от емпирично изследване се описва, анализира и дава оценка за състояние на местното управление на туризма в България.

Последната глава директно адресира въпроса за моделите на управление на туристически дестинации на местно ниво, като ги разделя най-общо на два или три основни модела в зависимост от това дали читателят ще се съгласи с аргументите на автора за отделянето на модела на управление, олицетворен чрез създадения през 2018 година Общинския институт „Старинен Пловдив“, като отделен от интегрирания в общинската администрация модел на управление на туристически дестинации на местно ниво. Според нас, такова отделяне би могло да бъде по-убедително обосновано. Един по-задълбочен анализ би довел до по-богати резултати.

Трудът е добре илюстриран, а библиографията покрива най-съществените изследвания в България, както и достатъчен брой от последните трудове по темата от автори извън страната. Отлично се познават и интерпретират документите на Европейския съюз, както и националните документи, които се

отнасят до стратегическото планиране, съответните информационни масиви и бази данни. Препоръчително е да се разделят авторските публикации от тези на различни организации, да се цитират само публикации по темата (Вж. Shuttleworth, Ръководство за обучение на докторанти), авторите в библиографията да съвпадат с цитираните в текста (Вж. Кулов и Маринов, Morrison), някои цитирания са непълни (Вж. Решение № 389. Протокол № 20/16. 11. 2017. (2017). Пловдив.), а конституцията да се цитира в текста със съответния член.

Авторефератът е с обем четиридесет страници и отразява пълно и точно представения дисертационен труд. Освен съдържанието, обща характеристика и кратко изложение на дисертацията, той се фокусира върху степента на изпълнение на всяка от седемте изследователски задачи. Включени са насоки за бъдещи проучвания на базата на разработения модел на изследване, с цел представяне на актуална информация. Въпреки академичния характер на предложената разработка, се обръща внимание и върху възприемането ѝ от заинтересованите страни, и най-вече от органите на местната власт, които имат ключова роля за нейната евентуална практическа реализация. Накрая се предлага справка за основните теоретични и научно-приложни приноси, както и списък на публикациите по темата на дисертацията.

Представени са три публикации, свързани с темата на дисертационния труд. Всички те са от сборници от международни конференции, но не е посочено дали са редактирани или реферирани. Желателно е, специално за докторантите на СУ, конкретно този вид статии да бъдат в публикувани в редактирани или реферирани издания. Прави отлично впечатление, че докторантът е единствен автор и в трите публикации, две от тях са на английски език, а едната е публикувана в чужбина.

Приносите на дисертационния труд са коректно представени, отлично формулирани и отразяват точно реално извършената от дисертанта работа.

Най-вероятно това е първата дисертация, в която приемам безапелационно всеки от приносите и поздравявам дисертанта за постиженията на представения труд.

Като обобщение, налага се заключението, че дисертантът познава актуалната българска и чужда научна литература по изследваната тема и умее да борави професионално, както с нея, така и с останалия използван научен инструментариум. Предложеният дисертационен труд има много съществени положителни страни. Темата е много актуална и значима за научната и управленската теория и практика в България. Отлично впечатление прави и богатия илюстративен материал. Кандидатът доказва, че умее да използва успешно, както традиционни, така и модерни методи на научно изследване. Смятам за ценни от научна гледна точка резултатите от теренните изследвания на докторанта.

В текста съществуват „граповини“, които имат нужда от редактиране. Излишна е прекалената описателност на някои места, например, на страници 148 и 149, където се изброяват подробно длъжностите в отдел „Административен“ на Общинско предприятие „Туризм“ и работното време на туристическите информационни центрове, без тези описания да допринасят с нещо за решаването на поставените в дисертационния труд изследователски задачи. В полза на дисертанта е второто му име да присъства в дисертацията и автореферата. Не трябва да се допуска прилагане на автобиография с грешка в името.

В заключение, предложеният труд доказва, че дисертантът притежава необходимата подготовка и умения за провеждане на самостоятелно научно изследване. Представеното отговаря напълно на изискванията за дисертационен труд, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение. Съгласен съм с направените изводи и заключения. Смятам, че получените резултати от

изследването представляват значителен интерес за науката и биха били полезни за бизнеса и планиращите органи при разработване на техните политики. Останалите представени документи също съответстват на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“.

С оглед на горното, с удоволствие предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят на кандидата образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „География на рекреацията и туризма“.

09. 30. 2020 г.

Изготвил:

София

Б. Кулов